

dertiden en lidt ubehagelig Fornemmelse af, at man nærmer sig Grænsen for Interessanthedens berettigede Brug.

Langt den største Del af den staar imidlertid højt over den hyppigste Form for populær, erhvervsgeografisk Fremstilling, og Bogen har ganske sikkert en stor Mission i Retning af at vække Interessen for erhvervsgeografiske Problemer og for at fremme Forstaaelsen af Geografiens store Opgaver i alle Former for Undervisning og Oplysning. Enhver dansk Geograf bør kende denne Bog og bruge den.

Niels Nielsen.

T. A. Taracouzio: Soviets in the Arctic. 563 S., 23×15 cm, 7 Kort. Macmillan, New York 1938. Pris: \$ 7,50.

Soviet-Unionens Fremtrængen i de arktiske Egne saavel i kulturel Henseende som erhvervsmæssigt og politisk er saavel inden for Soviet-Unionens Grænser som over hele den øvrige Verden blevet fremhævet som et Bevis paa denne Statsforms Fortræffelighed, men man har savnet en saglig Redegørelse for de Retningslinjer, efter hvilke det koloniasatoriske Arbejde er foregaaet og en nogenlunde nøgtern Vurdering af de opnaaede Resultater. Dette staar i Sammenhæng med, at Litteraturen næsten udelukkende er skrevet paa Russisk, og kun et Faatal vesteuropæiske og amerikanske Videnskabsmænd er saaledes i Stand til at følge Udviklingen paa Grundlag af selve de originale Kilder.

Den her omtalte Bogs Opgave er at samle den øjeblikkelige Situation og dens historiske Grundlag, og da den sikkert vil blive brugt som Haandbog, vil en kort Omtale af dens Indhold maaske have Interesse for danske Læsere.

Efter en geografisk Indledning om Soviet Arktis, der bestemmes for den europæiske Sektion af USSR som Øer og Have mellem Fastlandskysten og Nordpolen, og for den asiatiske Del som Arealet Nord for 62° n. B., følger en kort Opdagelseshistorie til 1917 og en fyldigere om det efterfølgende Forskningsarbejde i Arktis.

Den ældre Opdagelseshistorie er suppleret med en Del ældre russiske Kilder og indeholder en kort Oversigt over de væsentlige Epoker og Personer i Rækken af Begivenheder. Det bør dog hertil bemærkes, at det maa anses for tvivlsomt, om Pytheas (Forfatteren staver Navnet som Pypheas) virkelig naaede op i Nærheden af Polarkredsen, og man maa korrigere Stavemaaden for Dijnphna-Ekspeditionen (Forfatteren staver Navnet Dimfoe), ligeledes synes man, at der burde være ofret noget mere paa Nansens Drift med „Fram“ over Polhavet, idet denne Rejse ganske uretfærdigt sættes

i Klasse med de talrige rent sportslige Nordpolsekspeditioner. Derimod faar Vitus Bering al den Honnør, som denne store Søn af Danmark fortjener, og Vegaekspeditionen ligeledes.

Interessant er Redegørelsen for Wrangel Øens Okkupationshistorie (Forfatteren staver Vrangel). Øen blev antagelig rapporteret allerede midt i det 17. Aarhundrede, men blev først egentlig opdaget af Thomas Long i 1867. 1881 hejste Hooper det amerikanske Flag og tog Øen i Besiddelse under Navnet New Columbia. 1911 blev den okkuperet af Russerne, som i 1916 deklarerede deres Overhøjhed, men ikke desto mindre blev den taget i Besiddelse som en Del af det britiske Imperium af Canadieren Allan Crawford i 1921. Endelig sendte Sovietregeringen i 1924 en Ekspedition til Wrangeløen med det Formaal paa ny at okkupere Landet, samtidig med at man fjernede den Koloni af Eskimoer, som paa Foranledning af Vilhjalmur Stefansson havde slaaet sig ned paa den ugæstmilde Ø.

Efter Verdenskrigen har man udført et stort Arbejde for Undersøgelsen og Kortlægning af Øerne Nord for Sibirien, og ligeledes er de hydrografiske Undersøgelser blevet fortsat efter ganske stor Maalestok. Ikke mindst Oprettelsen af et stort Antal arktiske Stationer er blevet af Betydning for denne Sags Fremme, og en Række af Soviet-Unionens bedste Forskere har deltaget i dette Arbejde. Navnlig efter 1930 har Flyvningen spillet en stor Rolle for Arbejdet i de arktiske Egne, og de æventyrlige Beretninger om Flyvernes Bedrifter er gaaet Verden over i Dagspresse og Radio.

1930 oprettedes det arktiske Institut i Leningrad, en mægtig Organisation med et vældigt Personale og en Række meget dygtige Chefer og Videnskabsmænd. Hertil kom saa i 1933 Organisationen af Glavsemorput, d. v. s. Centraladministrationen for Ishavsruuten. Opgaverne for disse Institutioner spænder meget vidt og omfatter saavel Forskning som etnografisk Arbejde, Sejlads saavel i Ishavet som ad Floderne, Havne- og Skibsbygning, Lufttrafik, meteorologisk Tjeneste, Istjeneste o. m. m.

Den arktiske Del af Soviet-Unionen har et Areal paa ca. 6 Mill. km² med yderst vekslende Naturforhold og yderst forskellige Erhvervsbetingelser. Der er utvivlsomt betydelige Forraad af Raastoffer, saasom Fisk, Pelsværk, Træ, nyttige Mineraler og Kul, men Udnyttelsen er for største Delen yderst beskedn, selv om de opstillede Projekter opererer med meget store Tal.

Det er undertiden vanskeligt at skelne mellem Realiteter og Forhaabninger. Befolkningstallet paa dette Omraade, som er mere end en halv Gang saa stort som Europa, er formentlig kun 100—200,000,

men det er iøvrigt overordentlig vanskeligt at faa noget Begreb om de faktiske Forhold, idet Beretningerne er indbyrdes modstridende og ufuldstændige.

Som man kan vente sig af Forfatteren til Værket "The Soviet-Union and international Law", indeholder den her omtalte Bog en meget indgaaende Behandling af Problemet: Arktisk Suverænitet. Man faar en ganske fyldig Redegørelse for de forskellige Principper og Modifikationer af Principper, efter hvilke de i arktiske og antarktiske Egne interesserede Magter har søgt at proklamere og fastholde deres Suverænitet. Man faar en ret indgaaende Behandling af de forskellige Principper for Sektorinddeling og for de praktiske Forslag og Forlangender, som de arktisk interesserede Magter har opstillet.

"Soviets in the Arctic" er saaledes en Bog, der paa mange Maader har Bud til interesserede Kredse i Danmark.

Niels Nielsen.

Karl Haushofer: Grenzen, in ihrer geographischen und politischen Bedeutung. 279 S., 18×25 cm, 89 Kortskitser. Schriften zur Wehrgeopolitik I. Kurt Vowinkel Verlag. Berlin 1939. Pris Rm. 12,50.

I en Tid, da Grænsespørgsmaal daglig debatteres, og Grænser forsvinder og opstaar saa hastigt, at geografiske Lærebøger forældes fra Korrektur til Korrektur, vil en videnskabelig Behandling af samtlige Problemer, der knytter sig til Begrebet: Grænser, kunne regne med en vis Forhaands-Interesse. Det vil ikke svække en saadan a-priorisk Interesse for Værket, at Bogen er udsprunget af akademisk Tankegang i den Stormagt, hvis grænsereviderende Initiativ saa afgjort er det virksomste i disse Dage.

Münchener-Professoren Haushofers Bog behandler i 26 Kapitler alle Former for geografiske Grænser ud fra geopolitiske Synspunkter. Men han tilsigter noget andet og mere end en descriptiv Fremstilling deraf. Emner som: Grænsepsykologi, Grænsebevidsthed o. l. viser, at Forf. ogsaa forfølger sit Emnes Forgreninger ind paa andre Forskningsfelter under stadig Fastholden af den geopolitiske røde Traad.

Et Referat af det voluminøse Værks Indhold vil ganske sprænge en Anmeldelses Rammer, det skal derfor her forsøges gennem enkelte Eksempler at give et Indtryk af Bogens Hovedtanker og Retningslinier.

Lad det straks være sagt, at Bogen ikke er let tilgængelig, dertil